

Verksamhetsberättelse Centrum för naturvägledning 2017

Centrum för naturvägledning på besök i naturum Västerviks uteklassrum i maj 2017.

CNV 2017 – sammanfattning

Centrum för naturvägledning (CNV) var under 2016 aktiva i arbetet med utveckling av naturvägledning - i Sverige och utomlands, i forskning och praktik samt i samverkan mellan natur- och kulturmiljövård.

Åtta av Sveriges naturum besöktes av CNV, Naturvårdsverket och Naturhistoriska riksmuseet för uppföljning av riktlinjer och diskussioner om utveckling av verksamheten. Två seminarier om fågelguidning och en guideutbildning för naturums sommarpersonal genomfördes. CNV bidrog också till planering av det seminarium om konstnärliga uttryck i naturvägledning i Falsterbo som var ett samarrangemang mellan den årliga träffen för naturum och Naturhistoriska museers samarbetsorganisations höstmöte. Ett utvecklingsprojekt med den processutvärderingsmetoden tankelistning slutfördes och en manual för fortsatt arbete med metoden publicerades.

CNV bidrog till arbetet med varumärket Sveriges Nationalparker genom att ta fram del i en utbildning som länsstyrelserna ger för aktörer i nationalparkerna, centret deltog vid utbildningar och ordnade webinarier för förvaltare. En handledning i planering av naturvägledning har producerats och sänts på remiss till länsstyrelser med flera. En exempelsamling om hur ekosystemtjänster kan kommuniceras i naturvägledning togs fram. CNV gav tillsammans med Centrum för biologisk mångfald ut ett gemensamt temanummer av skrifterna Naturvägledaren och Biodiverse med tema *Att nå fram! Kommunikation som gör skillnad*.

CNV har samordnat arbetet och ordnat fyra tematiska nätverksträffar för nätverket Naturens år. Centret har också deltagit i arbetet med Naturvårdsverkets kommunikationssatsning om skyddad natur och inom ramen för det uppdraget genomfört tävlingen och läromedlet *Gilla naturen* för mellanstadieklasser. Projektet som genomförts i brett samarbete med Naturskoleföreningen och andra aktörer avslutas med en utställning med finalisternas bidrag på Naturhistoriska riksmuseet och en skolresa till Abisko nationalpark för vinnarklassen 2018. Ett nummer av Naturvägledaren med tema Barn och unga gavs ut. CNV har varit aktiva i nätverket Utenavet bland annat som medarrangör till konferensen Ute är inne. CNV har också medverkat vid Svenska Djurparksföreningens utbildarkonferens och inlett diskussioner om samarbete.

En rapport om ny digital teknik för naturupplevelser för Naturvårdsverkets räkning och ett nummer av Naturvägledaren på samma tema publicerades. Ett seminarium om digital teknik för naturvägledning samlade drygt hundra personer på SLU i Ultuna. CNV var medarrangör till Tankesmedja för friluftsliv i Sundsvall och bidrog bland annat med två workshops.

CNV har genomfört kursen *Naturvägledning för yrkesverksamma* för sjunde året, representerat SLU i Landsbygdsnätverkets nationella naturturismgrupp, bidragit i arbetet med nationell kvalitetssäkring av utbildningar för naturguider, certifieringssystem för guider samt till att en yrkesnämnd för naturturism har bildats. I samarbete med norska kollegor genomförde CNV ett försök med en *certified interpretive guide*-kurs enligt europeisk standard.

CNV har med medel från Nordiska ministerrådet samordnat det nordiska samarbetet med produktion av en nordisk lärobok i naturvägledning som publiceras 2019. Översättningen av professor Sam Hams bok *Interpretation – kommunikation som gör skillnad* har förberetts för tryck. CNV deltog i Interpret Europes konferens *Making connections – re-imagining landscapes*. Skriften *Dialog för landskap* översattes till engelska och en workshop på temat genomfördes. CNV:s samarbete med Riksantikvarieämbetet om interpretationsplanering redovisades och handledningen *Platsens berättelser* publicerades.

Uppdrag för Naturvårdsverket

1. Naturum

CNV har deltagit i arbetet med utvärdering och utveckling av naturum tillsammans med Naturvårdsverket och Naturhistoriska riksmuseet. Uppföljnings/utvecklingsbesök gjordes under våren vid naturum Getterön, Falsterbo, Vattenriket, Västervik, Kullaberg, Hornborgasjön, Kosterhavet och Laponia. Det var starten på en ny femårsperiod av uppföljning med delvis nya rutiner som CNV medverkat till att utveckla. Under hösten hölls ett möte för att utvärdera besöken och starta planeringen för 2018.

CNV deltog i naturumträffen 17-19 oktober på naturum Falsterbo, som delvis hölls tillsammans med NAMSA (se p 3.2). För naturums del bidrog CNV bland annat med aktuella frågor från centret, ett pass om tankelistning (se nedan) och rapportering från uppföljningsbesöken.

CNV har stöttat naturum i arbetet med tankelistning för reflektion och utvärdering. Ett utprop med instruktion sändes ut inför sommaren och höstlovet. Skriften "Metodhandledning – Tankelistning i naturum" färdigställdes under året och lanserades på naturumträffen. Erfarenheter från naturums tidigare arbete med tankelistning har varit en viktig källa till tips och råd i handledningen. En rapport till Naturvårdsverket med resultat och slutsatser från 2017 års arbete sammanställdes.

CNV har arrangerat två seminarier "Naturvägledning om fåglar", där det första i samarbete med naturum Getterön 19-20 april var speciellt utformat för naturum. Sex naturum vid fågellokalen bidrog med sina tips och metoder i fält runt naturum. I övrigt bestod seminariet bland annat av föreläsningar (om fåglar i media med mera), reflektion och diskussion. Ett liknande seminarium hölls i Falsterbo 19-20 oktober direkt efter naturumträffen och även där deltog flera naturum.

Naturvägledning om fåglar vid naturum Getterön våren 2017.

CNV deltog också i naturumens ”sydträff” på Getterön och vid Fjärås bräcka (i anslutning till fågelseminaret).

CNV har genomfört den tredje upplagan av grundläggande kurs för naturums säsongsguider, i år i samarbete med naturum Höga kusten, där kursen hölls 30 maj. Studieförbundet var också som tidigare medarrangör. Naturum guidade sedan gruppen till blommande norna i trakten.

Under hösten har arbetet påbörjats, i samråd med några naturum, att utveckla en webbaserad utbildning som ska genomföras första gången 2018.

CNV har i samarbete med Miljödirektoratet i Norge arbetat med första planeringsfasen av en ny studieresa för svenska naturum och norska besökscenter. Hösten 2018 kommer resan gå till södra Sverige och Danmark. Några naturum/motsvarande från Danmark och Finland bjuds också in.

CNV medverkade vid naturums inspirationsdag på Naturhistoriska riksmuseet 15 november med ett föredrag om internationella utblickar kring naturvägledning.

CNV har varit tillgängligt för rådgivning till enskilda naturum i samband med förnyelse av utställningar med mera. CNV deltog också i invigningen av naturum Hornborgasjöns nya byggnad med café, hörsal, personalutrymmen med mera.

2 Naturvägledning i skyddad natur

2.1 Kommunikationssatsning skyddad natur

CNV har deltagit i referensgruppen för Naturvårdsverkets kommunikationssatsning om skyddad natur.

Som en del i kommunikationssatsningen, uppdrogs CNV (2016-2018) att arrangera och genomföra tävlingen *Gilla naturen*. Tävlingen syftade till att stötta klasser i årskurs 4-6 att sätta fokus på, upptäcka och uppskatta natur. Projektet drevs under 2017 i samarbete med Naturskoleföreningen och Naturhistoriska riksmuseet. Tävlingen lanserades 15 februari. En webbplats, läromedel och kommunikationsmaterial togs fram. 20 partners (länsstyrelser, naturum och andra organisationer) deltog i arbetet med att kommunicera tävlingen. Fram till den 30 oktober hade skolklasser möjlighet att skicka in tävlingsbidrag i form av en film eller bild där eleverna visade en plats i naturen. De skulle också motivera varför de tyckte platsen var viktig och varför den skulle skyddas för framtiden. Deltagande klasser fick en affisch och ett diplom. Målen för 2017 var dels att få 50 skolklasser att formulera vad de tycker om och vill skydda i naturen och dels att utveckla en webbsida med läromedel om naturskydd som skulle få 1000 unika besökare. Målen uppfylldes: 212 bidrag laddades upp och 144 klasser gick med i *Gilla naturen*. Hemsidan hade från februari till december 9700 enskilda besök¹.

¹ Enligt Google Analytics, där enskilda besök kallas *sessioner*.

En jury med representanter från CNV, Naturvårdsverket, Naturskoleföreningen, NRM och Sveriges naturum utsåg tio finalister och en vinnare. Vinnaren blev filmen "Skogen i Alvik" som togs fram av klass 5 på Alviksskolan i Luleå. En utvärderingsenkät skickades ut till lärarna vars klasser gått med i Gilla naturen. Lärarna uppskattade Gilla naturen och gav de olika delarna av läromedlet betyget bra eller mycket bra - tävlingsövningen fick bäst betyg. På frågan om de upplever att eleverna genom Gilla naturen fått några nya tankar om naturen, dess värde och att skydda den svarade 72 % ja eller ja mycket. Gilla naturen har synts i sociala medier över hela perioden (1 februari – 11 december) men framförallt i samband med lanseringen i mitten av februari samt i november och början av december då finalisterna och vinnaren lyftes fram. I vanliga mediekanaler har tävlingen synts främst vid tidpunkterna för lanseringen och när vinnarna tillkännagavs.

Efter att vinnaren presenterats har CNV planerat för den vinnande klassens resa samt bistått Naturhistoriska riksmuseet förberedelserna med att ta fram en utställning med tävlingsbidragen tillsammans med finalisterna.

Vinnarklassen i Gilla naturen från Alviksskolan i Luleå ställer ut på Naturhistoriska och åker på skolresa till Abisko 2018.

2.2 Handledning för planering av naturvägledning

Manus för en handledning för planering av naturvägledning producerades slutligen och bearbetades i samråd mellan Naturvårdsverket och CNV för att skickas ut på extern remiss i december.

Handledningen är ett komplement till handboken *Tillgängliga natur- och kulturområden* och ska ges ut av Naturvårdsverket.

2.3 Varumärket Sveriges nationalparker

CNV höll i två webinarier på tema Världsledande naturvägledning för förvaltare av nationalparker. Teman var innovativ teknik för naturvägledning respektive delaktighet i planering och förvaltning.

CNV tog fram en del av en utbildning för lokala aktörer kring nationalparker som vill använda nationalparkernas varumärke. Den del som CNV tog fram fokuserade på världsledande pedagogik och utbildningsmaterialet ska kunna användas av förvaltare, med eventuell stöd på distans från CNV. En del av det material som togs fram är en film. Vid första utbildningstillfället, som hölls vid Sonfjället, deltog CNV på plats.

På uppdrag av och i samarbete med Länsstyrelsen i Gävleborg arrangerade CNV en endags guidekurs i Los, Hälsingland, den 16 juni. Syftet med kursen var att samla, fortbilda och inspirera guider vid besöksmål kring Hamra nationalpark. En påfallande stor del av deltagarna var unga guider (20-25 år) med stort hembygdsengagemang

CNV genomförde två möten med representanter från *Europarc*, Länsstyrelsen i Skåne (Kullaberg) och Naturvårdsverket för att diskutera möjligheter med *Charter for sustainable tourism in protected areas* inom ramen för nationalparksarbetet.

2.4 Hälleskogsbrännan

CNV gjorde tidigt under året ett studiebesök i Hälleskogsbrännan tillsammans med Länsstyrelsen i Västmanland. På grund av oklarhet gällande förväntningar och resurser för att genomföra de naturvägledningsinsatser som anges i CNV:s uppdrag (med fokus på utveckling av digital teknik för visualisering av landskapsförändring och besökardialoger), så har Naturvårdsverket under året fört diskussioner med Länsstyrelsen om uppdragets karaktär inför 2018-2019.

I januari deltog CNV vid *Det brinner! En kväll om Västmanlandsbranden* på Västmanlands teater. Teatern ska sätta upp en pjäs om branden, baserat på de berättelser som samlas in (av dem själva samt SLU:s forskargrupp *Landscape Up in Smoke*) i dialog med lokalbefolkning och andra som berörs av branden. CNV har också träffat forskargruppens projektledare Ingrid Sarlöv Herlin angående samarbetsmöjligheter.

3. Friluftsliv

3.1 Tankesmedja för friluftsliv

CNV var medarrangör och deltog i projektgruppen som planerade tankesmedjan som 2017 ägde rum 5-6 april på Södra berget i Sundsvall. CNV höll två workshops, en om Gilla naturen (se 2.1) och en om teknik som inspirerar och engagerar barn och unga att besöka natur.

3.2 Friluftssamordnare

CNV deltog i ett möte med länsstyrelsernas friluftssamordnare i februari och informerade om arbetet med översikt över digital teknik för naturvägledning (se xx) och om Gilla naturen (2a). CNV har också bidragit med stöd och råd till några samordnare inför regionala träffar.

4. Nätverket Naturens år

Naturens år-nätverket i en workshop om att identifiera och kommunicera det biologiska kulturarvets ekosystemtjänster. Workshopen leddes av Riksantikvarieämbetet, också värdar för årets andra samverkansmöte som hölls på Gotland i juni.

CNV samordnade nätverket Naturens år, med syfte att bidra till samverkan och lärande inom naturvård mellan ideella organisationer och berörda myndigheter samt att stödja aktiviteter som lyfter vikten av naturvård. Det vidare syftet har varit att öka kunskapen om och intresset för naturen hos allmänheten. Under årets fyra nätverksmöten har ekosystemtjänster (tema 2015-17) varit i fokus. Dessutom har diskussioner förts om och en utvärdering gjorts av nätverkets samverkan och vad den ska syfta till. Erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling vad gäller kommunikation om natur och omvärldsbevakning, anses vara de viktigaste syftena med samverkan. Utöver sammankomsterna sker nätverkandet via epost, hemsida och Facebook. Utvärderingar pekar också på nätverket är värdefullt för att skapa kontakter och samarbeten mellan aktörerna (direkt eller indirekt). Inför 2018 och 2019 har Naturvårdsverket föreslagit friluftsliv som tema.

5. Ekosystemtjänster

Baserat på önskemål från workshopen "Att kommunicera ekosystemtjänster – en workshop för biosfärområden och naturum" (som hölls i Kristianstads vattenrike 2015), har CNV 2016-17 haft i uppdrag att ta fram en samling konkreta, tydliga och pedagogiska exempel som illustrerar ekosystemtjänster. "Upptäck ekosystemtjänster i den svenska naturen" levererades i maj 2017 och innehåller bilder, faktatexter och övningar som på ett enkelt sätt kan användas av naturvågledare i kontakter med allmänheten. Den fysiska produkten är utformad för att locka till diskussion och dialog.

Produktionen har skett i samarbete med [Albaeco](#), som sin tur anlitat [Azote](#) för formgivning. Koordinatorerna i landets biosfärområden, naturumföreståndare och representanter från samverkansnätverket Naturens år har bidragit till innehållet i samlingen samt fungerat som en referensgrupp med möjlighet att kommentera texten.

Exempelsamlingen kan laddas ned som PDF från [CNV:s hemsida](#) (48 sidor). Spridning har skett via nyhetsbrev, e-post, sociala media till naturvägledare och intressenter runt om i landet.

6 Basuppdrag

6.1 Överblicksansvar

CNV har löpande bevakat utveckling inom fältet och andra organisationers arbete genom samarbeten och att följa publikationer och sociala medier. Samt genom att delta vid valda seminarier, konferenser och eller att följa utveckling inom Naturskoleföreningen, Ekoturismföreningen, Interpret Europe, National Association for interpretation, Association for Heritage Interpretation, Naturvägledarföreningen i Danmark, Svenskt Friluftsliv, Håll Sverige rent, Riksutställningar med flera.

Deltagare vid CNV:s workshop om dialog i landskap på Interpret Europes konferens, i Inverness Skottland oktober 2017.

CNV deltog i Interpret Europes årliga konferens som 2017 ägde rum i skotska Inverness. Temat var *Making connections: Re-imagining landscapes*. Inför konferensen översattes CNV:s publikation Dialog för landskap/*Landscape Dialogues - a guide*. Publikationen lanserades i samband med en workshop som hölls av CNV. Workshopen var fullbokad, med deltagare från många europeiska länder samt USA. Flera av deltagarna uttryckte uppskattning för workshopens interaktiva karaktär samt möjligheten att pröva på övningar för dialog i naturvägledningssituationer. Erfarenheterna från konferensen i sin helhet delades i ett utskick av *Nytt från CNV* samt vid en föreläsning på naturums inspirationsträff på Naturhistoriska riksmuseet.

CNV har genomfört två interna seminarium om definitioner av heritage interpretation och om interpretationens rötter och framtid i Europa.

6.2 Samverkan

Utenavet

CNV har deltagit i Utenavets möten och bidragit till planering av konferensen "Ute är inne", och sedan deltagit som en av arrangörerna vid konferensen som ägde rum i Nynäshamn i september.

Nordiska samverkansgruppen för naturvägledning – Nordisk lärobok

Den ansökan om produktion av en nordisk lärobok om naturvägledning som ställdes till Nordiska ministerrådets Terrestra ekologiska grupp 2016 beviljades. Den nordiska samverkansgruppen (med Statens naturoppsyn, miljöutbildningsorganisationen SYKLI i Finland, Köpenhamns universitet samt CNV) genomförde en författarworkshop i Uppsala med deltagare från hela norden i mars. Beställningar på sju artiklar samt cirka 15 exemplar på naturvägledning från hela norden gjordes. Redaktionsgruppens sågs i Uppsala och Danmark och vid årsskiftet fanns ett råmanus för boken på plats. Projektet presenterades för bidragsgivaren i Finland i december. Medel för fortsatt arbete med boken 2018 beviljades. En kompletterade ansökan från Nordplus Horizontal togs fram inför 2018.

Kvalitetsutveckling inom utbildning av naturguidning och naturturism

CNV höll i ett lunch till lunch-seminarium för utbildare inom naturvägledning. I anslutning till årsmötet höll föreningen som är huvudman för den nationella normen för utbildning av naturguider sitt årsmöte. CNV har varit fortsatt aktivt i föreningen.

Ett samarbete har inletts mellan föreningen, Visita, Kanotförbundet, Realgymnasiet, Ekoturismföreningen, Länsstyrelsen i Dalarnas län och STF. Syftet med samarbetet är att hitta former för en nationell certifiering/validering av naturguider, baserad på den befintliga normen till innehåll och formmässigt på Visitas certifieringsprocess för turistguider.

CNV deltog i arbetet inför bildandet av den Naturturismens Yrkesnämnd och var med när den bildades 4 december. Nämnden har ett brett uppdrag och kommer att fungera som ett branschråd inom naturturism.

Landsbygdsnätverkets naturturismgrupp

Som SLU:s representant i Landsbygdsnätverkets arbetsgrupp för naturturism har CNV deltagit i arbetet med att undersöka utbildningsutbud för både befintliga och blivande naturturismaktörer samt deras rådgivare. CNV har handlett en forskningsassistent på SLU som har gjort en utbildningsöversikt i Sverige och utomlands samt intervjuer med rådgivare inom naturturism. CNV har även bidragit i en gruppens arbete med att handleda ett intervjuarbete med framgångsrika naturturismaktörer om deras erfarenheter.

CNVs rådgivande grupp

CNV:s rådgivande grupp har inte sammanträtt under perioden. CNV har samarbetat och hållit kontakt med flera av ledamöterna (Per Wallsten, Klas Sandell och Lena Johansson).

Naturhistoriska museers samarbetsorganisation (NAMSA)

CNV är representerade i NAMSAS styrelse och sammankallande i arbetsgruppen KOMSA som är ansvariga för utveckling av publikt arbete/kommunikation inom NAMSA. Gruppen uppdrogs 2017 att planera för ett gemensamt höstmöte med naturum inför hösten 2017. Mötet planerades i samarbete med naturvårdsverket och naturum Falsterbo och genomfördes den 19-20 oktober i samband med naturums höstträff med 70 deltagare och tema "rummet utanför rummet" och estetiskt utforskande för deltagare i och kring naturum och muséer.

Övning i estetiskt utforskande av natur
i Falsterbo oktober 2017.

Djurparker

CNV medverkade vid Svenska Djurparksföreningens forsknings- och utvecklingskonferens i Järvsö i februari 2017. Syftet var att presentera tankar och metoder kring naturvägledning och interpretation och utforska vad djurparkerna kan bidra med i detta avseende. Djurparkernas pedagogiska verksamhet är naturvägledning. CNV håller kontakt med SDF:s utbildningsgrupp kring samarbeten och utbyte av information. Många från utbildningsgruppen är nu knutna till CNV:s nätverk.

Skogssällskapet

CNV har bidragit med råd och förslag till formuleringar till Skogssällskapet för deras nya kategori "Naturvägledning, friluftsliv och integration" i utlysningen av medel för forskning och utveckling. CNV har inför 2018 även sökt medel från Skogssällskapet för ett projekt kring interpretation för i skogssektorn. Ett samarbete med Föreningen Skogen planeras i projektet.

6.3 Seminarier, workshops och föreläsningar

Den 25 och 26 januari ordnade CNV ett seminarium i Uppsala med föreläsningar och diskussioner om *digital teknik för naturvägledning och interpretation*. Över hundra personer deltog i diskussion om möjligheter och utmaningar om digitala lösningar för naturvägledning.

CNV arrangerade två seminarier om *naturvägledning om fåglar*. Det första i samarbete med naturum Getterön (se uppdrag 1). Det andra med samma titel men delvis annat innehåll i Falsterbo den 19-20 oktober med en blandad grupp (ej bara naturum). Demonstration av metoder och tips av experter från Falsterbo fågelstation, Studieförbundet och Vilda Malmö ingick.

Den 25-26 april hölls ett seminarium för utbildare inom naturvägledning i Norrköping. Temat var *Certifisering, samverkan och branschråd*. Seminariet genomfördes i Norrköping i samarbete med Lärande AB. Tretton utbildningsanordnare från hela landet deltog. Utmaningar och lösningar för utbildningar diskuterades.

6-10 november höll CNV i en *certified interpretive guide* – kurs enligt organisationen Interpret Europes standard tillsammans med norska Trysilvassdraget och Interpret Europe. Kursen hölls i norska Elgå. Detta var den första guidekurs som hölls i Skandinavien inom ramen för detta guidekurs-koncept. 12 personer deltog.

Den 16-17 november i anslutning till inspirationsdag för naturum gav CNV en kurs i Berättande för 25 naturvägledare i samarbete med Fabula Storytelling på Naturhistoriska riksmuseet.

CNV har under året genomfört ett stort antal workshops och föreläsningar också i anslutning till de olika projekt och samarbeten centret drivit. Se ovan om Tankesmedjan för Friluftsliv, webinarier och utbildningar för naturum med mera.

Erfarenhetsutbyte vid konferens för naturum och NAMSA i Falsterbo, oktober.

6.4 Kommunikation

Sociala medier och webb

CNV kommunicerar med nätverket framförallt via CNV:s Facebook-sida, där antalet följare ökat från 670 (1 januari 2017) till 809 (31 december 2017). Personer som gillar CNV:s sida finns i Sverige, men även i länder som Norge, Finland, Danmark. De finns framförallt i storstadsregionerna. 64 % är kvinnor, 33 % män.

LinkedIn och Twitter är andra kommunikationskanaler, liksom Instagram (där CNV:s aktivitet än så länge är ganska blygsam). På LinkedIn startade CNV under året en så kallad företagssida där man kan välja att följa CNV. Vid årets slut hade ca 35 personer valt att följa CNV via företagssidan.

CNV administrerar även en grupp på Facebook för naturvägledare i Sverige och en liknande grupp på LinkedIn.

Under 2017 gjordes 8 nyhetsutskick till CNVs nätverk. CNVs fylligare nyhetsbrev, Naturvägledaren, utkom med tre nummer med tema:

Digital teknik (januari),

Specialnummer Naturvägledaren/Biodiverse (CBM): Nå fram! Kommunikation för förändring (mars) och *Gilla barnens närmatur* (augusti).

Arbetet med att utveckla och uppdatera CNV:s webbplats pågår kontinuerligt. CNV deltar regelbundet i SLU:s webbredaktions seminarier där uppgraderingar och nya funktioner introduceras.

CNV har också administrerat webbsidor och sociala medier för Gilla naturen (webbplats, instagram) och Naturens år (sidor på CNV:s webbplats).

Övriga publikationer

Platsens berättelser – metodhandledning för interpretationsplanering

Handledning i interpretationsplanering inom ramen för Riksantikvarieämbetets uppdrag till CNV.

Landscape dialogues

Handledningen Dialog för landskap översattes till engelska (se p 3.1).

Interpretation – kommunikation som gör skillnad Den översättning som tidigare år gjorts av professor Sam Hams bok arbetades igenom redaktionellt och boken formgavs inför slutproduktion 2018.

Remisser

CNV skrev underlaget till SLU:s yttrande över remiss från Naturvårdsverket angående förslag till bildande av Åsnens nationalpark samt SLU:s yttrande över remiss från Finansdepartementet om promemorian Sänkt mervärdesskatt på förevisning av naturområden.

Övrigt

Enkät

En enkät med uppföljning av de mål som satts upp i CNV:s basuppdrag ställdes till deltagare i CNV:s nätverk i slutet av året.

Naturvägledning för yrkesverksamma

CNV:s universitetskurs genomfördes för åttonde gången med knappt 20 studenter från olika organisationer och företag. Kursen som genomförs i samarbete med avdelningen för miljökommunikation består av två träffar med mellanliggande litteraturstudier och projektarbeten.

Programkurs i naturvägledning

CNV bidrog till planering av en programkurs inom SLU:s utbud för biologistudenter som kommer att ges från 2018.

Föreläsning och examination

CNV föreläste för masterstudenter i miljökommunikation på SLU.

CNV bidrog som extern examinator vid utbildningen Naturbaserat reiseliv vid Miljö- och biouniversitetet i Ås.

SLU:s framtidsplattform djur, natur och hälsa

En av SLU:s universitetsövergripande framtidsplattformar som ska verka 2017-2020 gavs i uppdrag att lyfta kopplingen mellan djur, naturkontakt och hälsa i ett brett perspektiv. CNV:s föreståndare Eva Sandberg utsågs att representera fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap i plattformens styrgrupp. Ett samarbete mellan CNV och plattformen med en seminarierie om Natur och hälsa för naturvägledare planerades för perioden 2018 – 2019.

Slutkonferens för Interpretation i Bergslagen/Gruvuppdraget

1 februari 2017 deltog CNV i *Kulturmiljö som framgångsmotor – att vistas, verka och växa i* Riksantikvarieämbetets slutkonferens för regeringsuppdraget Gruvsatsningen. CNV:s föreståndare Eva Sandberg presenterade tematisk interpretation och Lena Malmström presenterade erfarenheterna från projektet Interpretationsplanering i Bergslagen. Projektet genomfördes på uppdrag av Riksantikvarieämbetet och i samarbete med Gruvuppdraget och Bergslagsstatsningen. Erfarenheterna har samlats i skriften *Platsens berättelser. Metodhandledning för interpretationsplanering* (se också 3.4) som lanserades under konferensen och som ingick i den skriftsamling projektet publicerade.